

Ποιοτικές Μέθοδοι της Κοινωνικής Έρευνας (ΥΠ)

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών		
ΤΜΗΜΑ	Τμήμα Κοινωνιολογίας		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	431024	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	4ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ποιοτικές Μέθοδοι της Κοινωνικής Έρευνας		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις - εργασίες		3	6
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων</i>	Υποχρεωτικό μάθημα γενικού υποβάθρου/ανάπτυξης δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνικά		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Όχι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)			

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β
- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Με το πέρας του μαθήματος αναμένεται ότι οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Κατανοήσουν τις ποιοτικές μεθόδους έρευνας
- Κατανοήσουν τις βασικές θεωρητικές αρχές της ποιοτικής κοινωνικής έρευνας
- Εξοικειωθούν με τη συλλογή και ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων
- Αποκτήσουν ικανότητα σχεδιασμού ποιοτικής κοινωνικής έρευνας
- Αποκτήσουν ικανότητα διενέργειας ποιοτικής κοινωνικής έρευνας
- Αποκτήσουν ικανότητα θεωρητικής ανάλυσης των δεδομένων της έρευνας

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;.

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Λήψη αποφάσεων

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Αυτόνομη εργασία

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Ομαδική εργασία

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

.....

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Άλλες...

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

.....

Το μάθημα στοχεύει στην απόκτηση των παρακάτω γενικών ικανοτήτων:

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα εξετάζει επιστημολογικά και μεθοδολογικά ζητήματα που συνδέονται με τις ποιοτικές μεθόδους έρευνας στην κοινωνιολογία και συναφή αντικείμενα, όπως η κοινωνική/πολιτισμική ανθρωπολογία. Πιο συγκεκριμένα, εστιάζει σε ζητήματα όπως η λογική της εμπειρικής κοινωνικής έρευνας, ο σχεδιασμός μιας ποιοτικής έρευνας, η εθνογραφική έρευνα πεδίου, η συμμετοχική παρατήρηση, η συνέντευξη, η δημιουργία ερωτηματολογίων, οι συγκριτικές μελέτες περίπτωσης, η ομάδα εστίασης (focus group), οι τεχνικές ανάλυσης των δεδομένων (π.χ. ανάλυση περιεχομένου) και η ερμηνεία τους. Στο πλαίσιο του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες έχουν την ευκαιρία να ασκηθούν σε ορισμένες από τις παραπάνω τεχνικές, ώστε να εμβαθύνουν στην κατανόηση των κοινωνικών και διαπολιτισμικών διαφορών και να καλλιεργήσουν δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την έρευνα στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες.

Γίνεται, επίσης, εισαγωγή στη εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία (grounded theory) και στη συμβολή της στην εξέλιξη της ποιοτικής έρευνας, καθώς και σε ζητήματα όπως ο *θετικισμός* και πώς εισήλθε στην ποιοτική έρευνα και ο *κονστрукτιβισμός* και πώς επηρέασε πολλούς επιστημονικούς κλάδους και έδωσε νέες γέφυρες στην έρευνα. Επιπλέον συζητείται η επιρροή του φεμινισμού στις έρευνες, πώς η εθνομεθοδολογία έδωσε άλλη θέση στα ίδια τα υποκείμενα μέσα στην έρευνα και πώς η ψυχανάλυση και οι θεωρίες συμβολικής διαντίδρασης και η φαινομενολογία εναλλάσσουν την εστίαση στις αναλύσεις είτε στις δομές είτε στα υποκείμενα.

Το μάθημα διαρθρώνεται στις παρακάτω θεματικές ενότητες, οι οποίες μπορεί να αντιστοιχούν σε μια ή περισσότερες παραδόσεις:

1^η ενότητα: Εισαγωγή στην ποιοτική έρευνα

Στην ενότητα αυτή γίνεται μια εισαγωγή στην ποιοτική έρευνα καθώς και μία σύντομη αναφορά στην ιστορία της και στην πορεία της στον κύκλο των ερευνών. Θα αποτυπωθούν τα ορόσημα που την εδραίωσαν και θα αναλυθούν τα βασικά χαρακτηριστικά της και πώς τα ερευνητικά ερωτήματα οδηγούν στην επιλογή της ως ερευνητική μέθοδο.

2^η ενότητα: Σχεδιασμός και προσεγγίσεις στην ποιοτική έρευνα και θεμελιώδεις θεωρίες

Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται οι κυριότερες μέθοδοι στην ποιοτική έρευνα και οι τύποι των δεδομένων. Για να γίνει κατανοητή η διαδικασία επιλογής μεθόδων συζητούνται αναλυτικά τα βήματα του σχεδιασμού της έρευνας:

1. Θεωρία
2. Βιβλιογραφία
3. Σχέση μεταξύ θεωρίας & έρευνας
4. Επιστημολογικά ζητήματα
5. Οντολογικά ζητήματα
6. Δεοντολογικά ζητήματα
7. Πρακτικές συνέπειες/Έρευνα αξιολόγησης & έρευνα δράσης
8. Πολιτικό πλαίσιο
9. Εκπαίδευση & αξίες ερευνητή/-τριας

3^η ενότητα: Η δεοντολογία στην ποιοτική έρευνα

Όπως κάθε έρευνα πια συνοδεύεται από τις αρχές δεοντολογίας της, έτσι και η κοινωνιολογική έρευνα έχει αρχές δεοντολογίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην αναγκαιότητα της δεοντολογίας στην ποιοτική εμπειρική έρευνα, τους κώδικες δεοντολογίας και τα ζητήματα εμπιστευτικότητας.

4^η ενότητα: Εθνογραφία και συμμετοχική παρατήρηση

Οφείλουμε να είμαστε προσεκτικοί όταν εκλαμβάνουμε την εθνογραφία ως συνώνυμη της συμμετοχικής παρατήρησης, δεν είναι συνώνυμα, όμως οι δύο αυτοί όροι αναφέρονται σε παρόμοιες προσεγγίσεις συλλογής δεδομένων, σύμφωνα με τις οποίες ο ερευνητής εγκαθίσταται για κάποιο χρονικό διάστημα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον προκειμένου να παρατηρήσει, να

κατανοήσει και να διαμορφώσει άποψη για την κουλτούρα και τις δυναμικές μιας κοινωνικής ομάδας. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη διαφοροποίηση μεταξύ συμβατικής και εστιασμένης εθνογραφίας.

5^η ενότητα: Ποιοτικές συνεντεύξεις, ομάδες εστίασης, ομαδικές συνεντεύξεις

Αναλύεται η προετοιμασία του οδηγού συνέντευξης αλλά και ό,τι αφορά στις φόρμες συγκατάθεσης, την ηχογράφηση και την απομαγνητοφώνηση. Συζητούνται επίσης οι ομάδες εστίασης (focus groups), αλλά και οι ομαδικές συνεντεύξεις που έχουν κοινά χαρακτηριστικά και βασικές διαφορές.

6^η ενότητα: Ανάλυση λόγου, ανάλυση κειμένων και τεκμηρίων και ανάλυση περιεχομένου

Έχουμε γλωσσικά προσανατολισμένες προσεγγίσεις συλλογής ποιοτικών δεδομένων, που είναι συνηθισμένες στην ποιοτική έρευνα, όπως είναι η ανάλυση λόγου και η ανάλυση συνομιλίας και έχουμε τη συλλογή και ποιοτική ανάλυση κειμένων και άλλων τεκμηρίων (προσωπικά, οπτικά, επίσημα τεκμήρια κρατικής προέλευσης/ιδιωτικής προέλευσης, διαδικτυακά τεκμήρια). Η ανάλυση περιεχομένου είναι μία προσέγγιση ανάλυσης τεκμηρίων και κειμένων που μπορεί να αποτελούνται από λέξεις ή από εικόνες, μπορεί να είναι σε έντυπη μορφή, διαδικτυακή μορφή, γραπτή ή προφορική, η οποία προσπαθεί εκτός από το ποιοτικό κομμάτι και να ποσοτικοποιήσει το εκάστοτε περιεχόμενο κατά τρόπο συστηματικό και επαναλαμβανόμενο, βάσει εκ των προτέρων διαμορφωμένων κριτηρίων.

7^η ενότητα: Συγγραφή και προοπτική της ποιοτικής εκπαιδευτικής έρευνας

Η παρούσα ενότητα εστιάζει στη συγγραφή της ποιοτικής έρευνας, στις στρατηγικές γενίκευσης, στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας, στη σύνδεση των αποτελεσμάτων με τη θεωρία, στον αναστοχασμό της έρευνας και στα βήματα για νέες βάσεις στην ερευνητική διαδικασία.

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i>	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</i>	Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία και στην Επικοινωνία με τους φοιτητές	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ <i>Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας.</i> <i>Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ.</i> <i>Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι</i>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις	39
	Μελέτη/Εκπόνηση και Παρουσίαση Εργασίας	111
	Σύνολο Μαθήματος	150

ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.	Γραπτή Εξέταση Γραπτή Εργασία Παρουσίαση Εργασίας

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Ιωσηφίδης, Θ. (2017). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας και επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλας.
- Ιωσηφίδης, Θ. και Μ. Σπυριδάκης (2006) (επιμ.). *Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα: Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση Δεδομένων*. Αθήνα: Κριτική.
- Κυριαζή, Ν. (2003). *Η Κοινωνιολογική Έρευνα: Κριτική Επισκόπηση των Μεθόδων και των Τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Λιαργκόβας, Π., Δερμάτης, Ζ., & Κομνηνός, Δ. (2021). *Μεθοδολογία της έρευνας και συγγραφή επιστημονικών εργασιών*, Θεσσαλονίκη: Τζιόλας.
- Λυδάκη Α., 2001, *Ποιοτικές μέθοδοι στην κοινωνική έρευνα*, Γ' έκδοση. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Τσιώλης, Γ. (2014). *Μεθοδολογία και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.
- Adler, E.S. and R. Clark. (2018). *Κοινωνική έρευνα: Μια ξενάγηση στις μεθόδους και στις τεχνικές*, μτφρ. Α. Χράπαλος. Θεσσαλονίκη: Τζιόλας.
- Babbie, E. (2011). *Εισαγωγή στην κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.
- Bourdieu, P. (2000). *Πρακτικοί Λόγοι για τη θεωρία της δράσης*. Αθήνα: Πλέθρον.
- Bryman, A. (2017). *Μέθοδοι κοινωνικής έρευνας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Flick, U. (2017). *Εισαγωγή στην ποιοτική έρευνα*. Εκδόσεις Προπομπός.
- Grawitz, M. (2006). *Μέθοδοι των κοινωνικών επιστημών (Τόμοι Α' και Β')*. Αθήνα: Βιβλιόπολις.
- Gray, E.G. (2019). *Η ερευνητική μεθοδολογία στον πραγματικό κόσμο*. Θεσσαλονίκη: [Τζιόλα](#).
- Holls, M., (2005). *Φιλοσοφία των κοινωνικών επιστημών. Μία εισαγωγή*. Εκδόσεις: Κριτική.
- Mason, J. (2003). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: ΕΚΕΒΙ.
- Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου- Ένα μέσο για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Αθήνα: Gutenberg.
- Schnell, R., Hill, P. & Esser, E. (2104). *Μέθοδοι εμπειρικής κοινωνικής έρευνας*. Αθήνα: Προπομπός.

- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- *Sociological Methods and Research*

- *Field Methods*
- *Qualitative Sociology*
- *Ethnography*
- *Quality and Quantity*